

Asia: VN/22156/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen metsäkeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta.

Suomen metsäkeskus tarkastelee viranomaisena luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta (jatkossa laajennus) metsälain valvonnan ja kestäväan metsään perustuvien elinkeinojen edistämisen näkökulmasta. Suomen metsäkeskus edistää metsien kestäväää käyttöä neuvonnan, koulutuksen ja viestinnän keinoin. Turvaamme metsien kestävyyttä myös osallistumalla lainsäädännön ja ohjeiden valmisteluun sekä valvomalla metsällisten säädösten toteuttamista. Suomen metsäkeskus valvoo metsälainsäädännön noudattamista.

Alueilla, joilla metsälakia sovelletaan, metsälaki ohjaa metsien hoitoa ja käyttöä. Metsälain ohella metsien käyttöä säätelevät myös metsälain nojalla annettu valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä. Myös ympäristölainsäädännöllä on vaikutuksia metsätalouteen. Metsälaki asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset. Vähimmäisvaatimuksissa säädetään muun muassa puun korjuusta, metsän uudistamisesta ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Käytännön työssä kestävä metsätalous huomioi luontoarvot.

Metsälakia ei sovelleta luonnonsuojelulain nojalla muodostetuilla suojelualueilla, valtion luonnonsuojelutarkoitukseen hankkimilla alueilla eikä muilla valtion omistamilla alueilla, joita hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti. Kun metsälakia ei sovelleta, välittää Metsäkeskus metsänkäyttöilmoituksen alueen toimivaltaiselle viranomaiselle ja tiedottaa asiasta metsänomistajaa. Näillä alueilla ei kuitenkaan ole velvoitetta metsänkäyttöilmoituksen jättämisestä Metsäkeskukselle.

Kun metsälakia ei sovelleta, vaikuttaa se myös muiden metsänkäyttöä ohjaavien lakien voimassaoloon, kuten kestävän metsätalouden määräaikaiseen rahoituslakiin (34/2015) (Kemera) ja lakiin metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) (metsätuholaki). Nämä lait ovat riippuvaisia metsälain soveltamisesta.

Jatkuvan kasvatuksen havaintoalueet

Metsähallituksen alueelle Rautavaaralle on perustettu laaja-alainen jatkuvan kasvatuksen havaintoalue vuonna 2019 yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen kanssa. Metsähallituksen kaikki kolme hallinnollista aluetta (Suomussalmi, Savukoski, Rautavaara) kattavan kolmen jatkuvan kasvatuksen havaintoalueen (3 × 5000 ha) käsittelyvyöhykkeille on perustettu edustava kestokoeverkosto, jonka avulla tutkitaan puuston kehitystä ja metsiköiden taimettumista poiminta- ja suojuspuuhakuissa sekä pienalakasvatuksen pienaukotuksissa. Tutkimuksessa keskitytään maanmuokkauskesittelyjen ohella metsikön tiheysvaihtelusta aiheutuvien vaikutusten selvittämiseen.

Esitetty kansallispuiston laajennus noin 1 326 hehtaaria sijoittuu nykyiselle havaintoalueelle Rautavaaralla. Laajennus käytännössä tarkoittaisi koealatoiminnan päättymistä Rautavaaralla. Koko metsäklusterin ja kokonaiskestävän metsätalouden hyväksyttävyyden näkökulmasta on tärkeää, että tiedonvälitys ja metsäalan asiantuntijoiden esittämät tiedot perustuvat aina tutkimustietoon. Kyseisen havaintoalueen merkitys uuden, käytännön metsätalouden kipeästi kaipaaman tutkimustiedon saamisessa jatkuvasta kasvatuksesta on keskeinen.

Metsänkäsittelymenetelmistä saatu tieto lisää metsäalan toimijoiden ja metsänomistajien tietämystä ja osaamista paljon metsäkeskustelussa esillä olevasta jatkuvapeitteisestä metsänkasvatuksesta. Huomioitavaa on myös, että havaintoalue itsessään on kytkettävissä osaksi alueen virkistyskäyttöä ja esimerkiksi mahdollisuudet luontomatkailun suhteen on syytä kartoittaa. Käytännön kokemukset matkailusta eri puolilta maata osoittavat, että jatkuva kasvatus ("peitteinen") on laajasti hyväksytty metsienkäsittelytapa.

Metsäkeskus esittää kansallispuiston laajennusesityksen rajauksen muuttamista siten, että jatkuvan kasvatuksen havaintoalueen toimintaa on mahdollista jatkaa ja samalla saavuttaa myös laajennusesityksessä asetut tavoitteet. Samalla voidaan edelleen edistää tutkimustyötä ja tieteellisen tiedon tuottamista.

Muita huomioita kansallispuiston laajennusesityksestä

Esitys Tiilikjärven kansallispuiston laajentamisesta on valmisteltu ympäristöministeriön virkatyönä Rautavaaran kunnan laatiman Master Planin pohjalta. Master Planissa on kuvattu metsien merkitystä ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteiden saavuttamiseksi. Vaikutusten arviointi alueen kokonaiskestävän metsätalouden ja samalla ilmastonmuutoksen merkityksestä on kuitenkin suppea. Arvio keskittyy lähinnä Metsähallituksen jatkuvan kasvatuksen havaintoalueeseen, jolla edistetään aiheen tutkimusta valtakunnallisesti. Suomen metsäkeskus toivoo, että vaikutusten arvioinnissa huomioidaan sekä laajennuksen vaikutukset alueen hiilinieluun että mahdolliset metsätuhoihin liittyvät riskit.

Mahdollinen kansallispuiston laajentaminen voi vaikuttaa myös alueen kaavoitukseen. Metsälain 25 §:ssä säädetään, että kaavoitettavien ja kaavoitettujen alueiden osalta Suomen metsäkeskuksen tulee olla riittävässä yhteistyössä kuntien kanssa metsälain ja maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden yhteensovittamiseksi. Kun kaavoitettava alue sisältää metsää, tulisi Suomen metsäkeskus osallistua kaavaprosessiin ja kutsua mukaan esimerkiksi maakuntakaavojen viranomaisneuvotteluihin. Lisäksi Suomen metsäkeskus odottaa saavansa lausuntopyynnöt metsäklusteria koskevista hankkeista ja esityksistä, jotka sisältävät maankäyttöön liittyviä muutoksia.

Suomen metsäkeskus toivoo aktiivista yhteistyötä maankäytön suunnittelijoiden kanssa koko hanket- tai kaavaprosessin ajan. Suomen metsäkeskuksella on tietojärjestelmässään metsänomistajien yhteystiedot sekä kattava metsä- ja luontotieto. Suomen metsäkeskuksen metsävaratieto on avointa aineistoa ja hyödynnettävissä esimerkiksi valmistelutyössä. Esimerkiksi kaavoittajat voivat tehdä Metsäkeskukselle tietopyynnön kaavoitusprosessinsa tueksi, josta on hyötyä esimerkiksi metsänomistajien tavoittamisessa, luontokartoituksissa ja kaavan metsätaloudellisten vaikutusten arvioinnissa.

Laajennusta suunniteltaessa on myös huomioitava alueiden käytön taloudellisuutta ja alueelle jo aiemmin suunnattuja resursseja esimerkiksi havaintoalueen ja koealojen perustamiseen liittyen. Tällä tarkoitetaan ensisijaisesti laajennuksen kokonaistaloudellisia vaikutuksia eli mitä toimintaa laajennus mahdollistaisi ja mitä se toisaalta sulkisi pois. Samoin on pidettävä silmällä sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu laajennuksesta kohtuutonta haittaa.

Suomen metsäkeskus esittää, että laajennuksen kokonaisvaikutukset metsätalouteen selvitetään maanomistajien, elinkeinojen, virkistyskäytön, ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen näkökulmasta.

29.9.2022

Pekka Äänismaa

yhteysjohtaja

Suomen metsäkeskus

pekka.aanismaa@metsakeskus.fi

Äänismaa Pekka
Suomen metsäkeskus